

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедра менеджменту і адміністрування

Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту і адміністрування
_____ к.е.н., доц. Карпюк О.А.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: "Удосконалення управління зовнішньоекономічною діяльністю
підприємства" (на матеріалах ДП «Малинський лісгосп АПК»)

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст за спеціальністю
7.03060101 "Менеджмент організації і адміністрування"

Виконала

студентка 51 групи
спеціальності 7.03060101
"Менеджмент організації і
адміністрування"
Коробейник Вікторія Віталіївна

Науковий керівник

к.е.н., доцент
Карпюк Ольга Анатоліївна

Житомир 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності.....	6
1.2. Правове забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності.....	14
1.3. Види та форми розрахунків в зовнішньоекономічній діяльності.....	20
1.4. Основні показники ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю.....	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ДП «МАЛИНСЬКИЙ ЛІСГОП АПК».....	37
2.1. Організаційна характеристика ДП «Малинський лісгосп АПК».....	37
2.2. Оцінка фінансово-господарської діяльності ДП «Малинський лісгосп АПК».....	43
2.3. Управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємстві.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДП «МАЛИНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК».....	58
3.1. Впровадження міжнародної сертифікації продукції та застосування нового програмного забезпечення на підприємстві.....	58
3.2. Формування стратегії розвитку підприємства в умовах євроінтеграції ..	66
3.3. Економічний ефект від запропонованих заходів.....	72
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Зовнішньоекономічна діяльність є важливою частиною будь якого економічного процесу, як на макро так і на мікро рівні.

На макрорівні, тобто на рівні держави, зовнішньоекономічна діяльність є важливою складовою, яка допомагає піднятися до рівня економічно розвинених держав.

Так для України, розробка ефективної програми з розвитку та удосконалення зовнішньоекономічної діяльності, допоможе посилити свою позицію на зовнішніх ринках. А отримання такої переваги для держави дає можливість ефективніше використовувати наявні ресурси, активізувати розвиток виробничої діяльності, підвищити економічний потенціал.

Для посилення економічних позицій на рівні держави, необхідно удосконалити механізм зовнішньоекономічної діяльності на рівні підприємств (мікро рівень). Зовнішньоекономічна діяльність будь-якого підприємства є важливим чинником розвитку будь-якої галузі держави.

Для ефективного виходу на зовнішній ринок, в будь якій галузі, підприємству необхідно мати практичні і теоретичні знання в управлінні та здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності на мікро рівні, повинна ґрунтуватися, на адаптації підприємства до вимог міжнародного ринку. Враховуючи складне фінансово-економічне положення багатьох вітчизняних промислових підприємств і високі витрати, які потрібні для виходу на зовнішній ринок, особливо важливим стає вибір пріоритетних напрямів розвитку, які в найбільшій мірі сприятимуть досягненню успіху на зовнішньому ринку та пошуку оптимальних варіантів вдосконалення управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Також, для ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності, підприємство повинно постійно досліджувати існуючі та потенційні ринки, з метою виявлення нових перспективних закордонних партнерів, можливостей розширення мережі збуту та проникнення на нові ринку збуту і заповнення їх

новим товаром, а також визначення потенціалу продажу та ємності ринку.

Визначення ємності ринку, надає підприємству інформацію про обсяг товарів які на ньому реалізуються та рівень їх цін.

Тобто актуальністю даної теми дипломної роботи, є дослідження та удосконалення нових можливостей в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю, як на макро, так і на мікро рівні.

Метою дипломної роботи є дослідження та удосконалення процесу управління зовнішньоекономічною діяльністю ДП «Малинський лісгосп АПК».

Для досягнення поставленої мети, в роботі вирішувалися наступні завдання:

- визначити ключові поняття та види ЗЕД;
- охарактеризувати правове забезпечення здійснення ЗЕД;
- розкрити особливості видів та форм розрахунків в ЗЕД;
- визначити основні показники ефективності управління ЗЕД;
- дослідити та проаналізувати організаційну характеристику господарської діяльності на ДП «Малинський лісгосп АПК»;
- охарактеризувати та оцінити систему управління ЗЕД на ДП «Малинський лісгосп АПК»;
- розробити рекомендації по удосконаленню системи управління ЗЕД на підприємстві;
- досліди економічний ефект від запропонованих заходів.

Предметом дослідження є відносини, що виникають в процесі управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Об'єктом дослідження є діяльність ДП «Малинський лісгосп АПК», що систематично займається зовнішньоекономічною діяльністю.

Методологічною і інформаційною базою дослідження є праці учених, присвячені проблемам управління зовнішньоекономічними зв'язками вітчизняних підприємств, роботи вітчизняних та зарубіжних вчених – економістів, їх підручники та посібники; сучасні періодичні видання та інші наукові; відповідні законодавчі та нормативні акти України; дані фінансової звітності ДП «Малинський лісгосп АПК».

В процесі роботи були використані різні методи дослідження. При дослідженні теоретичних джерел для аналізу особливостей управління ЗЕД та при формуванні висновків використовувалися загальнонаукові методи дослідження, зокрема: аналізу і синтезу, економіко - математичні методи застосовувалися для аналізу ефективності системи управління ЗЕД, графічні методи використовувалися для наочного представлення описаної інформації. Такі методи як: статистичних групувань, узагальнення, середніх величин, експертних оцінок, економіко-математичні методи – використовувались здебільшого при дослідженні стану зовнішньоекономічної діяльності підприємства, аналізі ефективності експортно-імпортних операцій.

Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що рекомендації та розробки, запропоновані в роботі, можуть бути використані на підприємстві при удосконаленні управління зовнішньоекономічною діяльністю.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження проводилось на базі ДП «Малинський лісгосп АПК». Метою дипломної роботи є дослідження та удосконалення процесу управління зовнішньоекономічною діяльністю ДП «Малинський лісгосп АПК».

Предметом дослідження є відносини, що виникають в процесі управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Об'єктом дослідження є діяльність ДП «Малинський лісгосп АПК», що систематично займається зовнішньоекономічною діяльністю.

В результаті проведеного нами дослідження було встановлено і визначено наступні висновки:

1. Під зовнішньоекономічною діяльністю підприємства слід розуміти таку діяльність суб'єктів зовнішньоекономічних відносин, яка пов'язана із здійсненням різноманітних видів даної діяльності та має місце як на території України, так і за її межами.

Основними видами ЗЕД, що здійснюють суб'єкти управління є експорт та імпорт. Вони є основою діяльності ЗЕД.

2. Охарактеризовано правове забезпечення здійснення ЗЕД. Головним правовим забезпеченням здійснення ЗЕД – є закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Для здійснення зовнішньоекономічної операції потребується використання певної правової форми і способів її здійснення. Правовою формою, що опосередковує зовнішньоекономічні операції є зовнішньоторговельна угода. Обов'язкова умова угоди: підписання її з іноземним партнером, тобто контрагентом.

Під зовнішньоторговельною угодою розуміється складання контракту між двома чи кількома сторонами, що знаходяться в різних країнах, про доставку товарів або надання послуг.

3. Розкрито особливості основних форм та видів розрахунків в ЗЕД.

Головним документом, що регулює права й обов'язки сторін зовнішньоекономічного контракту відносно поставки проданих товарів є «Інкотермс 2010». Головною умовою «Інкотермс 2010» є розподіл обов'язків

між продавцем і покупцем. Розрахунки за зовнішньоекономічними контрактами відносяться до категорії міжнародних. Основними формами розрахунків є: документарний акредитив, документарний інкасо, банківський переказ, відкритий рахунок, авансові платежі. Банківський переказ є найпоширенішою формою здійснення розрахунків. Це пов'язано з простотою оформлення даної операції та невисоким розміром плати послуг банку.

4. Також було визначено основні показники ефективності здійснення зовнішньоторговельних операцій, як на макро так і на мікро рівні. Таким чином за допомогою математичних методів (статистичних групувань, узагальнення, середніх величин, експертних оцінок) можна вирахувати основні показники ефективності ЗЕД підприємства: ефективність експорту, рентабельність експорту, економічний ефект експорту, економічна ефективність імпорту та економічний ефект імпорту.

5. Також в ході дослідження та удосконалення системи управління ЗЕД на ДП «Малинський лісгосп АПК» нами було охарактеризовано структуру управління підприємства. Перевагами структури управління на підприємстві є: 1) швидка реалізація управлінських рішень; 2) висока спеціалізація, яка призводить до підвищення ефективності роботи функціональних служб; 3) існує можливість маневрування ресурсами.

Недоліками такої структури управління є: 1) неефективність в умовах частих змін технології виробництва; 2) незручність у випадках частого оновлення номенклатури продукції; 3) уповільнення процесу підготовки та прийняття рішення; 4) відсутність необхідної злагодженості в роботі функціональних підрозділів підприємства.

Сформована структура управління є оптимальною для умов лісгоспу і не вимагає зміни. Існуюча система управління лісгоспу дозволяє організувати злагоджену роботу усієї лісової охорони.

6. Провівши комплексний економічний аналіз можна зробити висновки, що ДП «Малинський лісгосп АПК» є ліквідним та платоспроможним підприємством, на це вказує загальний коефіцієнт покриття. Також можна простежити тенденцію зростання власного капіталу який збільшився на 25% і

це свідчить про зростання частки майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Також збільшився і залучений капітал на 33,1% в порівнянні з 2014р., тобто були додатково залучені кошти інвесторів. Загальна вартість активів теж збільшилась на 30,5%. Вартість необоротних активів зросла, на 67,3%, що свідчить про підвищення виробничого потенціалу підприємства.

Такі показники ефективності господарської діяльності підприємства як: показник рентабельності продукції збільшився за аналізований період (з 2014 по 2015рр.) на 14%, що вказує на те що, результативність від випуску даних видів товарів зростає.

Збільшилися також такі показники: рентабельності господарської діяльності на 30%, рентабельність підприємства на 70%. Також збільшився показник чистої рентабельності, виручки від реалізації продукції на 67%.

Аналіз фінансової діяльності підприємства показав, що підприємство забезпечено необхідними виробничими ресурсами, які надають можливість нормально функціонувати йому та задовольняти потреби споживачів.

7. При дослідженні системи управління ЗЕД на ДП «Малинський лісгосп АПК» було виявлено певні недоліки її функціонування, незважаючи на те що, підприємству приносить прибуток діяльність відділу ЗЕД вона не є досконалою.

Здійснивши аналіз системи управління ЗЕД на ДП «Малинський лісгосп АПК» можна зробити висновки, що дана система не є досконалою але повільно приносить результати. Експортна діяльність є ефективною для даного підприємства. Про це свідчать показники обсягів експортованої продукції та отриманий від них дохід. Також позитивним моментом є збільшення обсягів експорту в порівнянні з 2014 роком, про свідчать дані таблиці 2.8. Вихід на новий зовнішній ринок (Асвтрія), та постачання їй більше 5% своєї продукції, говорить про повільну проте успішну діяльність відділу ЗЕД та загалом всього підприємства.

Такі негативні моменти як: велике навантаження на працівників, відсутність автоматизації та не конкурентоспроможність продукції, через

відсутність міжнародної сертифікації вказує на потребу удосконалення системи управління ЗЕД.

8. Визначивши можливості для формування розвитку підприємства в умовах євроінтеграції, було виявлено що ефективна співпраця деревообробної промисловості України у рамках ЄС вимагає вирішення наступних задач:

- формування умов для реалізації існуючих європейських інвестиційних проектів, спрямованих на істотну зміну структури виробництва і підвищення конкурентоспроможності продукції деревообробних підприємств;

- зміна структури експорту, активне стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю;

- удосконалення державної системи обліку деревини, забезпечення повного і достовірного обліку обсягів заготовленої деревини та її споживання в різних сферах економіки;

- освоєння виробництва нових видів імпортозамінної продукції, в першу чергу сучасних деревних плиткових матеріалів та продукції лісохімії.

9. Для удосконалення системи управління ЗЕД нами було запропоновано такі варіанти: найм на роботу додаткового спеціаліста для зменшення навантаження на інших працівників, міжнародна сертифікація ISO 9001 для підвищення конкурентоспроможності продукції на зовнішніх ринках та впровадження автоматизованої системи обробки даних ПАРУС – Підприємство 8 для пришвидшення роботи не тільки всього відділу але в всього підприємства. Запропоновані удосконалення є найоптимальнішим варіантом для підвищення ефективності роботи системи управління ЗЕД на ДП «Малинський лісгосп АПК».

10. Проведення даних удосконалень на підприємстві забезпечить помітні позитивні зміни, як в роботі відділу ЗЕД так і в цілому на підприємстві. При наймі на роботу додаткового спеціаліста відділ ЗЕД зможе підвищити продуктивність роботи всього відділу. Для удосконалення конкурентоспроможності продукції та підвищення її собівартості, ми запропонували ввести міжнародну сертифікацію ISO 9001, вона надасть можливість підприємству підвищити інтегральний показник

конкурентоспроможності, він становитиме 0,83, що відповідає вимогам СОР, також продукція підприємства зможе конкурувати на міжнародних ринках.

Для автоматизації системи обробки даних ми запропонували ввести нове програмне забезпечення ПАРУС – Підприємство 8, що надасть змоги підприємству суттєво зменшити затрати часу при пошуку будь якої інформації. Також тепер при підготовці експортної звітності чи пошуку відгуків про минулі поставки та продукцію, суттєво спрощується робота.

Запропонувавши підприємству всі описані нами удосконалення маємо надію, що в подальшому вони допомагатимуть роботі підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України, 16.01.2003, зі змінами та доповненнями / Відомості Верховної Ради, 2003, № 18 № 19-20, № 21-22, ст. 144.
2. Закон України від 16.04.1991 року № 959-ХІІ «Про зовнішньоекономічну діяльність», зі змінами і доповненнями – www.rada.gov.ua
3. Закон України від 23.09.1994 року №185/94-ВР «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», зі змінами і доповненнями - www.rada.gov.ua
4. Закон України від 23.12.1998 року № 351-ХІV «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій в галузі зовнішньоекономічної діяльності» - www.rada.gov.ua
5. Закон про ратифікацію Угоди про Правила визначення походження товарів країн, що розвиваються, при наданні тарифних преференцій у рамках Загальної системи преференцій: Закон України, 22.11.2002 / Відомості Верховної Ради, 2003, № 3, ст. 18.
6. Закон про ратифікацію Угоди про принципи справляння непрямих податків під час експорту та імпорту товарів (робіт, послуг) між державами-учасницями Співдружності Незалежних Держав: Закон України, 20.04.2000 / Відомості Верховної Ради України, 2000, № 31, ст. 245.
7. Закон про ратифікацію Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами-учасницями ГУУАМ: Закон України, 28.11.2002 / Відомості Верховної Ради, 2003, № 5, ст. 40.
8. Закон про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України, 23.12.1998, зі змінами і доповненнями / Відомості Верховної Ради, 1999, № 5-6, ст. 44.
9. Закон України від 07.02.91 № 698-ХІІ "Про підприємництво" зі змінами та доповненнями - www.rada.gov.ua
10. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 / Відомості Верховної Ради 1996 №30, ст. 141.

11. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI, зі змінами і доповненнями - www.rada.gov.ua
12. Постанова КМУ від 25.05.98 № 740 "Про порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності"- www.rada.gov.ua
13. Указ "Про використання Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів" від 04.10.94 - www.rada.gov.ua
14. Указ "Про заходи для попередження експорту товарів походженням з України за цінами, що можуть розглядатися як демпінгові, і врегулювання торгових суперечок" від 25.07.94 - www.rada.gov.ua
15. Указ "Про заходи здійснення єдиної державної політики регулювання імпорту" від 21.09.94 - www.rada.gov.ua
16. Указ Президента України від 23.07.98 за № 817/98 "Про деякі заходи з регулювання підприємницької діяльності" - www.rada.gov.ua
17. Кондрашихін А.Б., Присяжнюк В.К., Філіпенко Т.В. Євроінтеграційні процеси в Україні: монографія / За загальною редакцією А.Б. Кондрашихіна, В.К.Присяжнюка – Донецьк: ДонДУУ, 2014. – 495 с.(Розділ «Організаційно-правові засади реалізації митної політики ЄС»)
18. Батченко Л.В., Ашурков О.О., Висоцький Д.Є., Дутов М.М., Дятлова В.В., Загнітко О.П., Малига В.А., Овчаренко Р.В., Олейнікова С.С., Саєнко Б.Є., Семенова Т.В., Сидоренко В.В., Стеценко О.В., Ткаченко О.Г., Філіпенко Т.В.: монографія./ Издательство: Донецьк: "ВІК", 2009. - 327 с.
19. Соркин С. Л. Эффективность внешнеэкономической деятельности: понятие, измерение и оценка : моногр. / Соркин С. Л. – Гродно : ГрГУ, 2011. – 130 с
20. Бровков С., Руденко Л. Валютно-фінансовий механізм у міжнародному бізнесі. – К.: ТОВ "Агентство "Україна"2008. – 380 с. 35.
21. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підруч./ І.В.Багрова – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 580 с.
22. Береславська О.І., Накопечний О.М., Пясецька М.Г. та ін. Міжнародні розрахунки та валютні операції. Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2012. – 392с. 34

23. Бутинець Ф.Ф. та ін. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Підручник./Ф.Ф Бутинець - Житомир: ПП «Рута», 2009. - 544с
24. Вітлінський В.В., Маханець Л.Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: Навч. посіб. – К.:КНЕУ, 2008. – 432 с.
25. Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. – Львів : Афіна, 2014. – 140 с
26. Воротіна Л.І., Воротін. В.Є, Мартинюк Л.А., Черняк Т.В. Малий бізнес та підприємництво — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. — 307 с.
27. Гребельник О.П Основи зовнішньоекономічної діяльності [текст] : підручник. 4-те вид. перероб. та доп./ О.П Гребельник – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 452с.
28. Данілов О.Д., Пернарівський О.В. Міжнародні розрахунки та валютний контроль: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 181с. 44.
29. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч, посіб./М.І.Дідківський — К.: Знання, 2006. — 462 с.
30. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства:" Навч.посібник./Г.М.Дроздова – К.: ЦУЛ, 2002. – 172 с.
31. Жук М.В. Комерційні відносини України: розвиток експортного потенціалу: Підручник. – Чернівці: Рута, 2004. – 352 с. 45.
32. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник./ А. Г. Загородній — К. : Кондор, 2007. — 168с.
33. Захаров К.В., Бочарников В.П. и др. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 260 с.
34. Кадуріна Л.О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник./ Л.О. Кадуріна - К. : Слово, 2003. - 288 с.
35. Кандиба А.М. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник./А.М.Кандиба – К.: Аграрна наук, 2001. – 262 с.
36. Кваша С.М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і тактика розвитку / С.М. Кваша — К.: ЗАТ "НІЧЛАВА", 2010. — 252с.

37. Кириченко О. А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2012. – 384 с.
38. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 384 с.
39. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., та інші. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник; 4-те вид., перероб. та доп. – К. Освіта України, 2012. – 272 с.
40. Козаг Ю.Г., Логвінова Н.С., Сіваченко І.Ю. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: сучасні особливості функціонування та аналізу розвитку. Монографія. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. – 182с.
41. Крамаренко В.І., Холод Б.І., Воробйов Ю.М., Дудар А.П. Управління ресурсами підприємства: Навч. посіб./В.І.Крамаренко – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 286 с.
42. Кредисов А., Бабенко В. Політика стимулювання експорту та її інструменти // Економіка України. – 2003. - №2. -С. 4–13.
43. Кудлай В.Г. Особливості експортно-імпоротної діяльності у зовнішньоекономічній діяльності підприємств України // Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – № 3. – С.3 – 9.
44. Мазаракі А.А., Юхименко В.В., Серова Л.П., Гребельник О.П. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні: Навч. посіб./А. А. Мазаракі – К.: Книга, 2003. – 272 с.
45. Макконел К.Р., Брю С.Л. економикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с 13-го англ. изд. М.: ИНФРА, – 2001. – 974 с.
46. Макогон Ю. В., Кравченко В. А., Кравцова В. В. Зовнішньоекономічна діяльність: організація, управління, прогнозування: навч. посіб./ Ю. В. Макогон – Донецьк: Дон ГУЕТ, 2010. – 160с.
47. Марченко Т.Б. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств як засіб ринкового реформування економіки // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №2. – С. 24 – 25.

48. Масловська Л. Управлінські аспекти зовнішньоекономічної діяльності України в перехідний період // Економіка України. - № 8. – 2006. – С.67-72.
49. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки. Підручник / За ред.І.Р. Михасюка - К: Атіка, Ельга-Н, 2011. - 592 с.
50. Науменко В.П., Пашко П.В., Русское В.А. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. -К.: Знання, 2006. - 394.
51. Непомняща Т.С. Стимулювання експортної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №2. – С. 146–154.
52. Неруш Ю. М. Коммерческая логистика./Ю. М. Неруш – М.: ТК Велби, 2010. – 520 с.
53. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник./ Є. В. Новицкий – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
54. Новиков Д. С. Транспорт в международных экономических отношениях./ С. Д. Новиков – М., 2009. – 250 с.
55. Пазуха М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./М. Д. Пазуха — К. : ЦУЛ, 2008. — 230с.
56. Поддєрьогін А.М., Фінанси підприємств: Підручник. 5-те вид., перероб. та доп./ А.М. Поддєрьогін – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.
57. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник - Вид. 4-те, перероб. та доп./С. Ф. Покропивний – К.: КНЕУ, 2009. – 528 с.
58. Поршнева А.Г., Румянцевой З.П., Соломатина Н.А. Управление организацией: Учебник. – 2-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 669 с.
59. Стровский Л.Е., Казанцев С.К., Шаблова Е.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. пос./ Л. Е. Строковский - М.: Юнити, 2001. - 823 с.

60. Ушакова Н. Г., Штангей Н. М., Козуб В.О Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний. посіб./ Н. Г. Ушакова – Харків:Видавець Шуст А.І., 2001.- 232 с.
61. Філіпенко Т.В. Податкова система як інструмент державного регулювання ЗЕД / Т.В. Філіпенко // Актуальні проблеми управління зовнішньоекономічною діяльністю: зб. наук. праць / Донецький державний університет управління. – Серія «Економіка». – Т.ХІІ. – Вип. 192. – Донецьк: ДонДУУ, 2011. – С.20-30
62. Харчук Т. Шляхи виходу підприємств на зовнішні ринки // Актуальні проблеми економіки./ Т. Харчук – 2012. - №8. –С. 12–17.
63. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: Навч. посіб./ Т. М. Циганкова - К.: КНЕУ, 2001. — 488 с.
64. Шегда А. В., Литвиненко Т.М., Нахаба М.П. Економіка підприємства: Навч. посіб./ А. В. Шегда– К.: Знання-Прес, 2011.– 335 с.
65. Янковский Н.А. Організація зовнішньоекономічної діяльності великого виробничого комплексу: Навчальний . посібник./ Н. А. Янковский - Донецьк: ДонНУ, 2009. – 430 с.